

Grøn skattereform på landbrug skal give reel omstilling og CO2-reduktioner. En forbrugsafgift er ikke vejen frem.

En afgift på drivhusgasudledninger er det mest effektive virkemiddel til at nedbringe udledningerne. Det gælder også i forhold til fødevarerproduktion og landbrug. Det skal være dyrere at udlede CO₂, men ikke dyrere at drive virksomhed. Derfor skal indtægter fra en klimaafgift på landbruget også retur til erhvervet på samme måde som for andre erhvervsvirksomheder. I regeringsgrundlaget¹ fremgår det, at mulighederne for at pålægge CO₂-afgifter på forbrugs- og fødevarer for at nå landbrugssektorens reduktionsmål skal undersøges. Dansk Erhverv advarer om, at forbrugsafgifter på fødevarer ikke vil bidrage til at reducere udledningerne og dermed nå klimamålet for dansk landbrug.

Dansk Erhverv bakkede i 2020 op om en grøn skattereform, som gjorde det dyrere at forurene men billigere at drive virksomhed. Dette gælder for alle sektorer – også landbruget. Det skal være dyrere at forurene, men ikke dyrere generelt at drive virksomhed eller at være landmand. Og det mener Dansk Erhverv stadig.

Uden yderligere reduktionstiltag forventes det, at den danske landbrugssektor vil stå for ca. halvdelen af Danmarks drivhusgasudledninger i 2030. Med en udestående reduktionsmanko på 5,4 mio. ton CO₂e i 2030 ift. 70%-målet, er det afgørende, at der realiseres reduktioner i landbruget, hvis 2030 målet skal indfris omkostningseffektivt. Samtidig er der med landbrugsaftalen fra 2021 indført et sektorspecifikt mål for landbruget om en reduktion på mellem 55-65% i forhold til udledningerne i 1990.

Såfremt der ikke realiseres reduktioner i landbrugssektoren, vil det betyde, at der skal ske mere omkostningstunge reduktioner andre steder i samfundet, bl.a. i det øvrige erhvervsliv og særligt i transportsektoren. Disse reduktioner vil være samfundsøkonomisk dyre samt forventeligt påføre erhvervslivet store omstillingsomkostninger.

Derfor er det afgørende, at der beslutes klimatiltag, der medfører en reel klimaomstilling af dansk landbrug. En omstilling og udvikling af landbruget og ikke en afvikling. En afgiftsløsning er her helt oplagt. Men udformningen af en drivhusafgift for fødevarerproduktion og landbruget skal gøres klogt.

Den enkelte landmand skal have et incitament til at omstille sig

En afgift på drivhusgasudledninger er det mest effektive virkemiddel til at nedbringe udledningerne i landbrugssektoren. En afgift vil således være mere omkostningseffektiv end alternative virkemidler såsom tilskud eller krav.

¹ Regeringen vil fremlægge et forslag til klimaafgift på landbruget, når Ekspertgruppen for en Grøn skattereform har fremlagt deres konklusioner. Klimaafgiften skal sikre implementering af udviklingssporet og opfyldelse af det bindende reduktionsmål for land- og skovbrugssektoren på 55-65 pct. i 2030 i forhold til 1990. Regeringen vil bede ekspertudvalget fremlægge forskellige scenarier for at nå dette mål på linje med de anbefalinger udvalget fremlagde i forbindelse med CO₂e-afgiften på industri, herunder hensyntagen til at modvirke udflytning af produktion, inddrage internationale erfaringer og muligheden for at lægge CO₂e-afgift på slutforbruget som et muligt virkemiddel.

Hvis en afgift skal medføre et incitament til, at det enkelte landbrug omstiller sig, er det vigtigt, at afgiften indføres på bedriftsniveau. Dermed får den enkelte landmand et direkte incitament til at sænke udledningerne fra sin landbrugsproduktion.

Dansk Erhverv har en række konkrete anbefalinger til en sådan afgift på bedriftsniveau. Med anbefalingerne sigtes der mod en drivhusgasafgift, som både medfører en klimaomstilling af dansk landbrug samt fastholder en levedygtig landbrugssektor i Danmark:

- Afgiften skal pålægges på bedriftsniveau.
- Provenuet fra en klimaafgift på produktion bør føres tilbage til erhvervet, så erhvervets samlede erhvervsbelastning ikke forøges.
- Indførelsen af klimaafgiften for landbruget skal ske over en længere årrække. Der bør således være en indfasningsprofil over en årrække, så erhvervet kan nå at omstille sig.
- Klimaafgiften skal indrettes teknologineutralt, så den giver incitament til al klimavenlig produktion, der nedbringer klimabelastningen uden negative konsekvenser for miljøet. Dermed skal der kunne opnås fradrag for klimateknologi, der påviseligt reducerer de globale drivhusgasudledninger.
- Det er oplagt at se på sammenhæng og synergi mellem en klimaafgift og de 8-9 mia. kr. i direkte subsidier som landbruget modtager hvert år².

En forbrugsafgift vil ikke føre os tættere på vores klimamål

En forbrugsafgift på konsum af fødevarer i Danmark vil ikke ændre udledningerne i Danmark. En forbrugsafgift vil ikke give incitament til omstilling af landbrugsproduktionen, idet landbrugsprodukterne i så fald blot kan eksporteres.

Dermed vil en forbrugsafgift ikke mindske mankoen til indfrielsen af de danske 70% klimamål, og det vil øge reduktionsbyrden på andre sektorer, navnlig transportsektoren og det øvrige erhvervsliv. Samtidig viser erfaringerne med punktafgifter på forbrugsvarer, at de medfører meget høje erhvervsmæssige byrder. F.eks. pålagde fedtafgiften, der blev indført i 2011 og afskaffet igen i 2013, virksomhederne en tung administrativ byrde, da de blev pålagt at tilvejebringe detaljerede oplysninger om varerne, som de ofte ikke havde adgang til.

I praksis er det også svært at forestille sig, hvordan en forbrugsafgift baseret på hver enkelt vares CO₂-belastning skal opgøres. Der er flere tusind varer i et typisk dansk supermarked, som i så fald vil skulle have differentieret afgiftsbelastninger. Bl.a. vil CO₂-belastningen fra sammensatte varer, såsom frysepizzaer, skulle opgøres. Dermed skal udledningerne fra de anvendte ingredienser, såsom ost og pepperoni, kendes før, at forbrugsafgiften for frysepizzaen kan fastsættes. Det vil naturligvis være en kæmpe opgave for virksomhederne, der producerer disse varer. Ydermere vil en national forbrugsafgift alt andet lige lede til en øget grænsehandel.

Hertil kommer, at det vil være svært at opgøre beskatningsgrundlaget for f.eks. udenlandske varer. F.eks. vil det være svært at opgøre beskatningsgrundlaget for udenlandsk kød fra kvæg, der også har produceret mælk. For hvordan opnås viden om, hvor meget mælk en malkeko fra udlandet har leveret, inden den slagtes og sælges som kød? Her vil afgiftsbelastningen på kødet skulle modregnes, såfremt der også er betalt CO₂-afgift fra mælken. En opgave der datamæssigt vil være særdeles vanskeligt for udenlandske varer.

Dansk Erhvervs forslag til en grønnere fødevarerproduktion og -forbrug

² Landbruget modtager iflg. Finansministeriet hvert år 8-9 mia. i direkte støtte, og hertil kommer indirekte støtte bl.a. i form af skattefritagelser på 3,5-4 mia. kr. årligt. <https://www.ft.dk/samling/20222/almdel/fiu/spm/229/svar/1986830/2763103.pdf>

Dansk Erhverv foreslår:

- Der indføres en CO2-afgift på landbruget kombineret med investeringer i landbrugets omstillingen, så landbrugsproduktionen udvikles i en grøn retning.
- At arbejdet med et nationalt klimamærke på fødevarer skal drives hurtigere frem, end hvad der er planen i dag, så klimamærket kan tages i brug i handlen allerede i 2024.
- At en offentligt tilgængelig database for fødevarers klimaaftryk udvikles så hurtigt som muligt og senest i 2024. En officiel klimadatabase er ikke kun afgørende for et troværdigt, nationalt klimamærke på fødevarer, men har også betydning i arbejdet med private og offentlige grønne indkøb, og er særligt efterspurgt af SMV'er, som ikke har ressourcer til at foretage egne beregninger af klimaaftrykket.
- Klimarigtig adfærd og forbrug bør tænkes bredt ind i uddannelsessystemet, så kommende generationer får en naturlig forståelse for forbrugets klimapåvirkning.
- En styrket indsats for udbredelsen af de officielle kostråd i befolkningen. Bl.a. via øget myndighedskommunikation og vejledning, ved direkte og indirekte (nudging) hjælp og inspiration i indkøbssituationen samt i de offentlige køkkener.
- At Fonden for plantebaserede fødevarer prioriteres politisk, herunder er det vigtigt, at de efterspørgselsrettede initiativer prioriteres.
- Bedre og mere vejledning af virksomheder i grøn markedsføring, så der sikres mere troværdig markedsføring af produkter, og så virksomhederne samtidig kommunikerer mere og derigennem hjælper forbrugerne.
- Den offentlige sektor skal gå forrest som drivkraft for udbredelse af klimavenlige produkter gennem anvendelse af klimarettede konkurrenceparametre i offentlige udbud og evt. indførelse af grønne prisincitamentter i offentlige indkøb.